



iban), a hiány és az alteritás obszcenitással összefüggő relációit (Gerald Siegmund, Andre Eiermann és Hans-Thies Lehmann szempontjai szerint), a *Kritika – ellenállás – kollektivitás* háromszögében (Gabriele Klein, Nikolaus Muller-Scholl, Kai van Eikels szempontjait követve), valamint (Erin Manning, Gerko Egert és Krassimira Kruschkova dolgozatával illusztrálva végül) az *Érintés – érzet – (meg)érintettség* problematikáit tárgyalja a sokszorosság, az érzelmek táncbeli megjelenítésében, a távollét és a „posztspektakuláris színház” vagy a performanszok körében.

A szerkesztő előszavában érzékletesen jelennek meg a kihívó alapkérdések: „A táncosok az előadás alatt egyszer sem érintik meg egymást, gesztusaik és lépéseik sora egy másodpercre sem kerül szinkronba, sőt azt az érzést keltik, mintha egyikük sem szerzett volna tudomást a másiktól bejövetele óta. Vagy átlósan haladnak a színpad két fala között, vagy frontálisan a közönség irányába mozognak, ahol legtöbbször a nézőknek hátat fordítva megállnak, hosszú percekgig időznek, hogy aztán újra és újra nekiinduljanak, megtorpanjanak, a távolba meredjenek vagy karjaikat a tér üresen tátongó szögletei felé nyújtják. Közeledéseikben az elvesztés és az új irányba fordulás (a veszteség és az újrakezdés) szükségességének egy-egy pillanata manifesztálódik. Bár Gehmacher mozgássorozataiban a 'valami felé közeledés' kéz a kézben jár a 'valamitől való eltávolodással', a néző számára mindkét folyamat célja eldöntetlen marad. A színpadi valóság 'kívül' reked, nem is kerülhet az ábrázolás és a jelen-tésalkotás fennhatósága alá. S mivel az este adós marad bármiféle narratív elbeszéléssel (még az akciókat is megfosztja a lélektani motíváltság lehetőségétől), a fragmentált és tánclépéseknek semmiképp nem nevezhető mozdulatsorok egy kontemplatív, az identitásképz(öd)ésnek a szimbolikusan túli dimenzióira reflektáló megfigyelő pozíciójába kényszerítik a nézőt” (lásd Philipp Gehmacher: *Incubator*-produkciójára épülő okfejtését, 9–11. o.).

A kötet százféle értelmezés-elméleti és narratív koreográfiai kérdése itt is, mint Lepecki monográfiájában, lételméleti, ontológikus magyarázatok sűrű erdejébe vezeti az olvasót. Jó okkal. A tér képzése, értelmezése, s a térben okszerűen mozgó táncos lételméleti harmóniáinak sokfelé kiterjedő kérdései ugyancsak megannyi további oknyomozás felé vezetnek, képekkel kiválóan illusztrált szövegekkel a reménytelen eligazodás, de ugyanakkor a tájékozott elméletiség irányába invitálnak. Korszakosan, s nemcsak korszakot jellemzően. S mire követni, megérteni, alkalmazni fogjuk tudni lehetséges aspektusaik választékosságát, bizonyára már újabb tánclélméletek újabb kötetekre lesz szükség. Addig azonban itt vannak ezek, s jó, hogy vannak. Moccanatlanabb lenne a világ nélkülük, ha spektakulárisan talán könnyebben érthető is.

Jegyzetek

- 1 Lábán Rudolf: *Koreográfia*. LHarmattan Kiadó, Budapest, 2008.
- 2 Fuchs Livia: *Száz év tánc*. Bevezetés a táncművészet XX. századi történetébe. LHarmattan Kiadó, Budapest, 2007.
- 3 Fuchs Livia (szerk.): *Táncpoétikák*. Szöveggyűjtemény a reneszánsztól a posztmodernig. LHarmattan Kiadó, Budapest, 2008.
- 4 André Lepecki: *A tánc kifulladásá. A performansz és a mozgás politikája*. Fordította: Kricsfalusi Beatrix, Ureczky Eszter. Lektorálta: Czirák Ádám. Kijárat Kiadó, 2015.
- 5 Peter Sloterdijk: *La Mobilisation infinie*. Christian Bourgeois Editeurs, Párizs, 2000. 27. o.
- 6 Czirák Ádám (szerk.): *Kortárs tánclélméletek*. Kijárat Kiadó, Budapest, 2012.

PAPP Dénes Fivérek a láthatáron

(Kabai Csaba – Kabai Lóránt – Kabai Zoltán:
Horizont. Versek. Prae Kiadó, 2020)

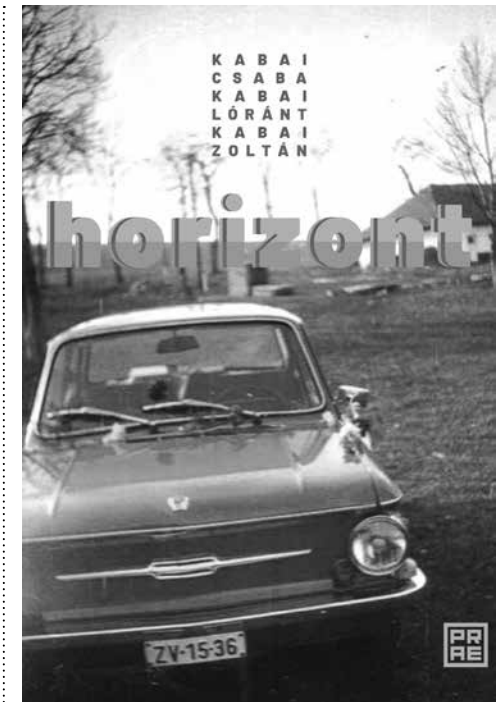


„Az a mondás, hogy a leghosszabb út a legrövidebb,
nem csak az utazásra vonatkozhat.
Mindennel kapcsolatban észben kell tartanunk.”
(Diadódzsi Júzan: *Szamoráj törvénykönyve*)

Egy verseskötet, amely három szerzőt tudhat magáénak, talán érdekes. Egy verseskötet, amely három testvér írásait fűzi egybe, szimbólum. A családi egység jelentés- és jelentőségjeljes képét idézi meg, a szövetséget. A *Horizont* cím ég és föld találkozását ígéri, így lesz egyszerre távlat és határ, a felfogható lét és a megismerhető élet köre.

A kötet hatvanegy verset tartalmaz, szakaszolásra, csoportosításra irányuló törekvés nyomaival nem találkozunk. Sőt, az egyes versek szerzőségét csak a tartalomjegyzékből tudjuk meg, a szövegcímeik után zárójelben valamelyik Kabai keresztnevének kezdőbetűje adja tudtunkra. Ugyanakkor a szerkesztés utólagosan fölfed némi tematikai rendszerezettséget, amely mintha a közösen megképzett horizont felől egy közös origó felé kívánna tekinteni. A létezés és a személyiség bejárt, belátható vagy éppenséggel csak sejthető peremvidékei felől az ismerős, felidézhető lélektájak közös metszetét adó család és szülőföld, tehát az eredit irányába.

Földrajzilag jól meghatározható ez a közös metszet, a szűkebb szülőföld egy kisváros, Onga. A település hazánk északkeleti régiójában található, a Bükk és a Zemplén hegyei között elterülő, olykor az Alföldet



idéző síkvidéken, amely itt-ott már a Cse-rehát lankáin hintázik. Két folyó öleli körül, a Hernád és a Sajó. A 16. században felégették a törökök, de újraépült, állítólag II. Rákóczi Ferenc, Csokonai Vitéz Mihály és Görgey Artúr is járt itt. Ugyanez a hely fontos állomása volt Málik Roland költőnek, aki 2011-ben, harmincöt évesen halt meg Ecuadorban. Talán a kötet földrajzi nevei is mutathatnak egyfajta horizontot. Például Onga két helyen bukkan föl köny-



vünkben, egyszer Miskolc (*irányvektor*), egyszer London viszonylatában (*Áttétek*). Szerepel még a szövegekben Rakamaz település (*Rituálék*), a Hernád folyója (*Kéz-apa*) és néhány budapesti utcanév (*mint egy idegen, Inkább megvárak itt*). Apró jelzések ezek, életutak bójái. Mint ahogy az a néhány fotó is, amelyek a kötet illusztrálásaként kerültek elő a családi archívumból. Mind az igényes nyomdai előkészítés, mind a kötet impozáns borítója Tellinger András munkáját dicséri.

Ami pedig a lelki tájakat illeti, igencsak változatos vidéket járhatunk be a versek által. Például sétálhatunk élet és halál, fény és árnyék, ég és föld határán, vagy egyszeri, hétköznapi élethelyzetek groteszkbe fulladásának lehetünk tanúi, esetleg kipróbálhatjuk az önvád korbácsait, hátha sikerül vele szétzúznunk magunknak tett hazugságainkat. Aztán menekülhetünk még hétköznapi szerepeink elől, lehetünk nyersék a keserűségtől, megpróbálhatunk emlékezni vagy csak emlékeztetni magunkat arra, hogy olykor ne felejtünk el emlékezni és így tovább. Külön élményt nyújt, hogy csak a tartalomjegyzékben feltüntetett a szerzőség, így a versek olvasása során egyből a három Kabai Névtelen játékába csöppenünk, vajon melyikük írhatta? Ajánlom magyartanároknak stilisztikai gyakorlat gyanánt. Ugyanakkor e látszólagosan elnémított keresztnevek azok, amelyek egy nagyobb egység, a Kabai családnév égíse alatt teremtik meg annak sajátos horizontját.

E különös kötet hangulata talán egy különös festményével érzékeltethető leginkább. Ferenczy Károly 1890-ben festette meg a *Kavicsot hajigáló fiúk* című képét. Három fiú a Duna partján, különböző korúak, néhány év eltéréssel, akár testvérek is lehetnek. A legidősebbnek tűnő fiú ingben, nyakára tekert kendővel, kontrasztos beállásban, kissé bedöntve fejét méregeti a víztükröt, kezében kavics. A középső félmeztelen, egyenesen néz a víz felé. A legkisebb mezítláb épp kavicsért hajol, félig hátulról látjuk. A part semmitmondóan sivár, egyhangú a víz és az ég is. A túlparton eltörpül néhány épület és egy-két jegenye. A fiúk komolyak, bármire is készülnek. Talán kacszó köveznek, számolgatják, hányszor érinti a víztükrrel majdnem párhuzamosan eldobott kavics a folyót, mielőtt az majd végleg elnyeli mind.

Ez a kép az Onga melletti kavicsbányák tavainál is elképzelhető a nyolcvanas évek derekán. Talán meg is történt, ki tudja. Talán ők voltak, talán mások, talán mi is egy kicsit, nem ez a lényeg. Talán a köveket versre cserélték ezek a fiúk s olykor még ma is kijárnak hajigálni, csak úgy, mert nem ez a lényeg, nem is szólnak egymáshoz, csak egyre dobálják a verseket és azt számolgatják, hányat kacszózt már eddig életünk tükrén a létnek. Mert ez a lényeg.

(*Kabai Csaba – Kabai Lóránt – Kabai Zoltán: Horizont. Versek. Prae.hu, Budapest, 2020. 88 o. ISBN 978-615-5070-88-4*)

TUSNÁDY László

A tenger királynője és a tükrei



(*Murano*) Murano ejtette rabul Dávidházy Marianna szívét. A tükör, mert általa is többet látunk, mint különben, és ezen a téren a muranóiak jutottak a legmesszebbre azon a hatalmas úton, amelyet nyolcezer év alatt megtett az emberiség. Nyolcezer év? Erről győznek meg az adatok, a kézzel foghatóak, a szemmel láthatóak, de Narcisszus története figyelmeztet arra, hogy az ember által megélt idő legmélyéről is visszatekint egy arc, mely talán a sajátunk, talán annak az eszmének a tükörképe, amely teljességünket kifejezi, összegezi.

Murano? Hogyan és miért ez a hely? Életünkben akkor lehetünk elégedettek dolgainkkal, ha meg-megállva egy-egy mérföldkőnél, úgy tekinthetünk vissza, mint aki azt cselekedte meg, ami a legfontosabb volt: teljesítette küldetését. Vargabetűk mindig vannak, de épp az állomás, a mérföldkő mutatja azt, hogy többek lettünk, nem vesztettük az időnkét fölöslegesen. Virágzó ág van mögöttünk, és íme, előttünk a termés. Ekkor mondhatjuk nyugodtan: „Ezeknek a dolgoknak így kellett történniük.”

Milyen alapon mondom én mindezt? Dávidházy Mariannát a sárospataki Rákóczi Gimnáziumban tanítottam. Bontakozó tehetségének boldog tanúja lehettem, de egész életét, küzdelmeit nem ismerem. Most viszont előttem van a gyönyörű eredmény: Ongaro e Fuga – Jakub Špaňhel: *Benátské Zrcadleni. Riflessi Veneziani. Mirroring Venice* (Velencei visszfények). Cseh, olasz és an-

gol nyelven megjelent könyv. Az előszót írta Dávidházy Marianna, kiadta: Jaspén-Dávidházy.

Áldott könyv, boldogító könyv: „Velence visszfényei”. Ide jutott el Dávidházy Marianna. Indulásakor meghihlette édesapjának a festészet iránti rajongása. Saját maga is megízlelte az alkotás örömét. Tanult. Sok minden érdekelte. Sárospataki diáklányból prágai egyetemista lett. Közgazdasági szakon szerzett diplomát. Három gyermek édesanyja. Mindez gyönyörű része életének, de valami hívta: az a teljesség, amely már fel-felvillant előtte, felsejlett álmaiban. A teljességgel találkozott tanulása során, a családjában, de valami még vonzotta. Az az ismeretlen erő, amely Velence fényeiben ragyogott. Így jutott el Muranóba és az ottani, onnan származó tükörkhöz.

„Li kulli biládin mahaszínu” (Minden tájnak megvan a maga szépsége) – mondja az arab. Szerencsés az a táj, amelynek megadatik az, hogy ezt a szépséget meglássa az ember, néhány különleges adottságú művész felfedezze rejtelmét, leleplezze titok-fátyollal letakart arcát. Alföldünket így fedezte fel Petőfi Sándor és Arany János. Velence fényeit festők kiváló sora tárta a világ elé. Mégis maradt ennek a városnak olyan különlegesége, amely a szépség hazájában külön tempomot emelt a számára. Ezt a muranói tükör ragyogása – visszfényei adták meg.

(*Kicsi sziget a végtelen fényben*) Goethe Faustja rohant a világon át. Meg-megállt itt-